

УДК 613-057.87

© Бутенко Н. І., Спринь О. Б., Мороз Т. С., 2024.

<https://orcid.org/0000-0003-3039-0946>

<https://orcid.org/0000-0002-7262-9030>

<https://orcid.org/0009-0007-7991-0777>

<https://doi.org/10.34142/23128046.2024.56.03>

**Н. І. Бутенко,
О. Б. Спринь,
Т. С. Мороз**

ФОРМУВАННЯ ВАЛЕОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ БІОЛОГІЇ

В Україні відслідковуються негативні тенденції щодо збереження здоров'я учнівської та студентської молоді, швидкими темпами поширюються шкідливі звички, вплив психоемоційного стану, в якому знаходиться більшість громадян сприяє байдужому ставленню до власного здоров'я. Все це свідчить про актуалізацію проблеми формування валеологічної компетентності майбутніх фахівців, які відповідальні не тільки за організацію освітнього процесу, але й за виховання здорового підростаючого покоління.

Метою нашої роботи ми визначили стан теоретичного обґрунтування та методичної реалізації формування валеологічної компетентності здобувачів біологів за спеціальністю 014. Були використані такі загальнотеоретичні методи, як: анкетування, аналіз, синтез, порівняння, узагальнення.

Аналіз психолого-педагогічних напрацювань дозволив виділити ряд аспектів цієї проблеми, які не мають залишатися поза увагою, зокрема: значний відсоток низького рівня здоров'я здобувачів загальної середньої освіти, причому на усіх етапах розвитку як фізичному, так і психічному, духовному і соціальному; відсутність мотивації учнівської молоді до здорового способу життя; оновлена законодавча база системи освіти країни стали основою для подолання суперечностей між запитом суспільства та невідповідною валеологічною підготовкою майбутніх вчителів біології.

Шляхи вирішення проблеми можуть бути визначені, коли з'ясовані теоретичні засади дослідження. З огляду на це, були проаналізовані різні підходи до визначення суті поняття «валеологічна компетентність». У статті ми запропонували таке визначення валеологічної компетентності вчителя, як наявність валеологічних знань та сформованість переконань у необхідності збереження та зміцнення здоров'я, сформовані вміння та навички здоров'язбереження на основі професійної підготовки та самовдосконалення. На основі цього визначення були апробовані такі напрями формування валеологічної компетентності, як-от: викладання відповідних

навчальних курсів, організація позааудиторної виховної роботи та формування вмінь і навичок у студентів під час різних видів практик у закладах освіти.

Результати формувального експерименту підтвердили ефективність апробованих напрямів роботи.

Ключові слова: валеологічна компетентність, формування, збереження здоров'я, професійна підготовка, здоровий спосіб життя.

Butenko N. I., Spryn O. B., Moroz T. S. Formation of valeological competence of future biology teachers. In Ukraine alarming trends in the field of health preservation among pupils and students are being monitored, unhealthy habits are spreading at a rapid pace, the majority of citizens is under influence of the negative emotional and psychological condition leading to the indifferent attitude towards health. This emphasizes the significance of developing valeological competence among future specialists, who are responsible not only for the educational process, but also for the healthy development of youth.

The purpose of our work was to determine the state of theoretical justification and methodical implementation of the formation of valeological competence of biologists in specialty 014. The following general theoretical methods were used: questionnaire, analysis, synthesis, comparison, generalization.

The analysis of psychological and pedagogical studies made it possible to highlight a number of aspects, which should not be ignored: a significant percentage of the students have been identified as being in poor health (in all aspects of human development: physical, social, emotional and cognitive) in primary and secondary schools; lack of motivation in students in leading a healthy lifestyle; the updated legislative framework of the country's education system became the basis for contradictions between society's demand and lack of appropriate valeological training for future Biology teachers.

Ways to solve the problem could be determined after the theoretical foundations of the research are defined. Therefore, we studied various approaches to defining the concept "valeological competence". In this paper we propose that the valeological competence of a teacher is the combination of knowledge on valeology and beliefs that human life must be preserved and health can be improved, it also includes the personal abilities and skills of health preservation based on professional training and self-improvement. On the basis of this definition we tried out the following areas of valeological competence development: teaching strategies at the relevant courses, arrangement of extracurricular activities and development of students' abilities and skills during various types of internship in educational institutions. The results of the research experiment confirmed the effectiveness of the tested areas of work.

Key words: valeological competence, formation, preservation of health, professional training, healthy lifestyle.

Вступ. Проблема формування екологічної компетентності майбутніх вчителів біології особливо актуальною стала в умовах сьогодення. Вона

обговорюється теоретиками та практиками, не тільки педагогічними працівниками, але й медиками, психологами, реабілітологами.

В Україні виникла велика кількість чинників, які негативно вплинули на здоров'я молодого покоління, тому з'явилася потреба щодо формування у майбутніх учителів біології валеологічної компетентності.

Актуальність цієї проблеми зумовлена також тими соціально-економічними умовами, які характерні для Української державі в сучасних умовах, зокрема, військовий стан. Аналіз практичного досвіду медичного спрямування засвідчує, що війна є одним із соматичних чинників, який загрожує фізичному здоров'ю людини. Стресовий стан, в якому перебувають громадяни окупованих прифронтових територій спричиняє, або ускладнює перебіг психосоматичних захворювань (Lunov, 2023). Варто також зазначити, що пандемія та війна стали причиною активного впровадження в освітній процес інформаційних технологій. Зазначене спонукає до створення освітніх електронних середовищ, які також потребують від вчителів активного використання здоров'язберігаючих технологій.

Сьогодні нормативні освітні документи засвідчують наявність компетентнісного підходу стосовно формування здоров'я. З актуальності зазначеної проблеми впливає гостра потреба розвитку валеологічної компетентності в підготовці майбутнього вчителя біології, а разом з цим форматизація моделі освітнього процесу, яка забезпечить розв'язання завдань, котрі покращать ситуацію відносно збереження здоров'я учнівської та студентської молоді.

«Можна зазначити, що формування педагогічної майстерності вчителя біології потребує постійного вдосконалення згідно оновленої законодавчої бази освітнього процесу, вимог часу, суспільно-економічного розвитку держави та ін. У професійній підготовці в закладах вищої освіти та післявузівській перепідготовці вчителів-біологів потрібно розвивати необхідну компетентність» (Butenko, Spryn, Moroz, 2023).

Аналіз наукових джерел засвідчив, що проблема формування валеологічної компетентності майбутніх вчителів біології обґрунтована та впроваджена ще не достатньо, потребує більш детального вивчення теоретичних основ та відповідного методичного забезпечення.

Мета та завдання. Дослідити стан теоретичної та практичної сформованості валеологічної компетентності студентів біологів за спеціальністю 014.

Методи дослідження. У процесі написання статті були використанні наступні загальнотеоретичні методи наукового пізнання: аналіз, синтез, порівняння, узагальнення. Ці методи дали можливість визначитись щодо ступеня дослідженості та актуальності зазначеної теми, вибору ефективного змісту та форм впливу для формування валеологічної компетентності майбутніх вчителів біології. Це сприяло виконанню поставлених завдань.

Результати дослідження. Для реалізації мети та завдань дослідження необхідно обґрунтувати та визначити суть основного поняття «валеологічна компетентність майбутнього вчителя біології». Аналіз оприлюднених результатів дослідження науковців зазначеної нами проблеми засвідчив, що це поняття вони інтерпретують по-різному.

Теоретична основа дослідження базувалася на аналізі психолого-педагогічних та валеологічних літературних джерел. Можемо зазначити, що ця проблема є багатоаспектною і активно обговорюється в наукових колах. Зокрема за такими напрямками, як:

- ✓ особливості ставлення щодо збереження здоров'я сучасної учнівської та студентської молоді;
- ✓ інтерпретація здоров'язберігаючої компетентності;
- ✓ різні підходи до визначення суті поняття валеологічна компетентність й ін.

Деякі дослідники неправомірно ототожнюють поняття «здоров'язберезувальна компетентність» і «валеологічна компетентність». Так, категорію «здоров'язберезувальна компетентність» Т. Осадченко пропонує

розглядати як «окремий компонент у загальній системі професійної компетентності майбутнього вчителя і поєднує мотиви здоров'язбережувальної та професійної діяльності, знання, уміння та навички організації взаємодії вчителя, учня та батьків на засадах здоров'язбереження, ефективного поєднання яких на підставі особистісних якостей, широкого досвіду майбутнього вчителя і постійного прагнення до професійного самовдосконалення забезпечує готовність та здатність майбутнього вчителя створювати здоров'язбережувальне середовище» (Osadchenko, 2015).

Проаналізувавши дослідження О. Бондаренко можемо зазначити, що автор розглядає валеологічну компетентність майбутніх вчителів як «складову їх життєвої компетентності, яка проявляється в знаннях, цінностях і мотивах, валеологічній позиції, діяльності щодо оздоровлення себе і здобувачів» (Bondarenko, 2008).

У наукових розвідках В. Єлізарова пропонується визначення, в якому акцентується увага не тільки на освітні категорії, але і залежність їх від інших аспектів, зокрема, психологічних та духовних, а також прагнення до здоров'ятворчості, самовдосконалення (Yelizarov, 2012).

Доцільно звернути увагу на те, що у свій час в контексті нашого дослідження були напрацювання Я. Остафійчука, який пропонує валеологічну компетентність розглядати як «кінцевий результат навчального процесу, також як складну інтегративну рису особистості, що проявляється у здатності зберігати та реалізувати власну здоров'язбережувальну позицію, адекватно оцінювати власний стан здоров'я, відповідно організовувати, добирати здоров'язбережувальні засоби з урахуванням можливостей організму, стану здоров'я, вносити корективи у спосіб життя» (Ostafiichuk, 2014).

Аналіз досвіду організації освітнього процесу в авторській школі Василя Сухомлинського засвідчує, що тут велика увага приділялась такому структурному компоненту педагогічної майстерності як валеологічна компетентність. Викладачам, які працюють з майбутніми вчителями біології, доречно звертатися до книги видатного педагога «Сто порад вчителю».

Можемо зазначити слушні думки та поради видатного педагога із цієї книги, які варто пропагувати серед здобувачів. Наприклад, у пораді 3 видатний педагог зазначає: «Розлад здоров'я у педагога починається ... з того, що він дозволяє розростатися недобррозичливості, підготовувавши її намірами і вчинками, нічого спільного що не мають з оптимістичною вірою в людину, недобррозичливість – мати озлобленості, а озлобленість – це вже образно кажучи, гостра шпилька, що постійно робить уколи в найвідчутніші куточки серця, виснажує душу, ослаблює нерви» (Sukhomlinskyi, 1988).

Проаналізувавши вище зазначені підходи до визначення суті поняття «валеологічна компетентність» ми зупинились на такому визначенні, що валеологічна компетентність вчителя це наявність валеологічних знань та сформованість переконань в необхідності збереження та зміцнення здоров'я, сформовані вміння та навички здоров'язбереження на основі професійної підготовки та самовдосконалення майбутнього вчителя.

Для визначення ефективних шляхів формування валеологічної компетентності майбутніх вчителів біології була діагностована готовність здобувачів до цього процесу методом анкетного опитування. Студенти, які брали участь в експерименті, визначали структурні компоненти рівня сформованості валеологічної компетентності. Орієнтуючись на наше визначення цієї дефініції анкети мали запитання відносно теоретичних основ та практичної підготовки. Студенти визначали сутність основних понять як валеології, так і валеологічної компетентності, розуміння чинників здорового способу життя. Також ми зробили аналітику вибіркового предметів, що засвідчувала бажання студентів поглиблювати теоретичні знання з валеології. В опитуванні взяли участь 45 студентів 4 курсу факультету біології, географії та екології Херсонського державного університету.

Аналіз результатів теоретичних питань засвідчив, що здобувачі усвідомлюють та правильно окреслюють завдання валеологічної освіти і правильно їх називають, можуть з окремими похибками розкрити сутність поняття валеологічної компетентності та її структурних компонентів.

Дуже добре знають майбутні вчителі біології (75,5%) основні чинники впливу навколишнього середовища на здоров'я людей. Однак з поміж здобувачів є такі, які частково обізнані з заходами дотримання здорового способу життя 69,1%, у 40,5% майбутніх вчителів не вистачає знань щодо прогнозування стану індивідуального здоров'я. Були й такі, які слабо орієнтуються у темах, що стосуються оволодіння прийомами валеометрії. Менше половини опитаних (43,4 %) мало знають про психічне здоров'я, зокрема, наслідки стресів та їх профілактику. Відносно практичної обізнаності, то тут значно нижчі показники. Так, студенти не володіють прийомами регулятивно-оздоровчої дії (47,1 %), ці студенти біологи мають низький показник сформованості практичних вмінь щодо використання та поширення використання природних засобів оздоровлення (42,9 %), не можуть запропонувати фізичні вправи для зняття стресу (50,2 %), фізичні вправи для профілактики викривлення хребта (48,9 %).

Схвальним є висока зацікавленість і готовність майбутніх вчителів біології удосконалюватися та формувати практичні валеологічні компетенції, що сприяє підвищенню рівня здоров'я, корегуванню особистого способу життя та майбутніх вихованців.

Оскільки в ході дослідження було виявлено певні прогалини у валеологічній освіті студентів – майбутніх вчителів, то на основі їх опитування, врахування досвіду викладачів, вчителів-практиків були запропоновані та апробовані такі напрями формування валеологічної компетентності як:

- ✓ оволодіння валеологічними знаннями;
- ✓ формування переконань важливості валеологічної освіченості;
- ✓ формування вмінь та навичок використання валеологічної компетентності в освітньому процесі.

Для успішного оволодіння валеологічними знаннями студентам читаються курси: «Технології навчання основ здоров'я», «Вікова фізіологія і валеологія», «Методика навчання основ здоров'я», «Здоров'язбережувальні

технології», «Інноваційні технології навчання біології та основам здоров'я», «Шкільна гігієна та здоров'язбережувальні технології».

З метою формування необхідних переконань активно проводиться позааудиторна виховна робота, а саме: загальноуніверситетські заходи, кураторські години на основі мудрих порад В. Сухомлинського.

Студенти біологи проходять виробничу практику в різних освітніх закладах, реалізуючи навчальні програми з біології, основ здоров'я та інших природничих наук.

Оволодіваючи вміннями та навичками формування валеологічної компетентності учнів, студенти біологи проводили уроки за такою тематикою: Біологія людини.

Тема: Обмін речовин.

Урок: Фізіологічні основи раціонального харчування.

Урок: Індекс маси тіла. Наслідки порушення харчування.

Практична робота 1. Співвідношення фізичних показників організму людини на основі самостереження. Порушення обмінних процесів та їх наслідки.

Тема: Дихання.

Урок: Причини захворювання дихальної системи.

Урок: Причини появи відхилень у роботі серцево-судинної системи.

Перша домедична допомога при кровотечах.

Тема: Видільна система.

Урок: Терморегуляція. Загартування. Профілактика захворювань шкіри.

Тема: Опорно-рухова система.

Урок: Постава та відхилення в ній.

Практична робота 2: Визначення особистої постави. Фізична активність як основа здорового способу життя.

Урок: Гіподинамія.

Тема: Нервова система.

Урок: Сон: фази та біологічне значення.

Урок: Індивідуальні психофізіологічні показники особистості. Здібності.

Урок: Залежність нервової системи від дії токсичних чинників.
(Navchalna prohrama dlia zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv. Biolohiia 6-9 klasy, 2017).

Основи здоров'я 9 клас.

Урок: Сучасне уявлення про здоров'я.

Урок: Взаємозв'язок складових фізичної норми людини.

Урок: Складові особистої гігієни. Значення гігієнічних процедур для організму людини
(Navchalna prohrama dlia zakladiv zahalnoi serednoi osvity. Osnovy zdorovia 6-9 klasy, 2022).

Природничі галузі 11 клас.

Тема: Людина. Органічні речовини в організмі.

Урок: Захист проєктів: Національні особливості харчування та їх зв'язок з тривалістю життя.

Тема: Обмін речовин і енергії. Раціональне харчування.

Урок: Раціональне харчування.

Урок: Захист проєктів: Дієти і особливості їх застосування.

Урок: Дотримання норм харчування для відповідного фізичного стану.

Урок: Найпоширеніші інфекційні хвороби та їх уникнення.

Урок: Найпоширеніші інвазійні хвороби.

Урок: Вплив сучасної екології на отримання онкологічних проявів.

Урок: Демографічні проблеми в Україні. Негативний вплив концерогених речовин на повноцінний розвиток зародку людини.

Урок: Здоровий спосіб життя. Екологічний стиль життя.

Урок: Шкідливі звички: алкогольна та наркотична залежність, тютюнопаління.

Практична робота: «Розробка рекомендацій щодо профілактики захворювань». (Pryrodnychi nauky. Intehrovanyi kurs, 2017).

Оволодіваючи педагогічним досвідом студенти апробували різні форми організації освітнього процесу, тематика яких була орієнтована на повноцінний фізичний розвиток школярів. Це створювало необхідні умови для виконання завдань валеологічного виховання.

Одним із дієвих засобів формування окремих структурних компонентів педагогічної майстерності майбутнього вчителя була ще й рефлексивна компонента. Суть цього спілкування полягала в тому, що на основі самоаналізу студенти обговорювали не тільки загальні вимоги до уроку чи виховного заходу, але акцентували увагу на виконанні валеологічних завдань. Були слухні поради від студентів, методистів-викладачів, вчителя. Вони акцентують увагу на позитивних напрацюваннях і вносять свої пропозиції до виправлення допущених помилок.

Така форма роботи досить ефективно сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти валеологічної компетентності, зокрема, формуванню вмінь та навичок та збагаченню професійного досвіду у процесі проходження педагогічної практики.

Обговорення. В ході теоретичного аналізу досліджуваної нами проблеми ми ознайомилися з напрацюваннями із подібного спрямування, але для інших спеціальностей. Так, Оксана Бойчук-Товста дослідила формування валеологічної компетентності майбутніх працівників медичної сфери діяльності. Вчена зазначила, що здобувачі медичних ЗВО досить досконало ознайомлені з способами саморегуляції особистого здоров'я та дотримання правильного способу життя, мають стійкі переконання стосовно дотримання здорового повноцінного способу життя; мають розуміння дотримання регламенту між професійною діяльністю та відпочинком, оскільки це впливає на працездатність професіонала. Разом з тим, серед майбутніх медиків знаходяться й такі, котрі мають низький рівень знань та нестійкі переконання відносно важливості дотримання раціонального здорового способу життя (Boichuk-Tovsta, 2019).

С. Шумигай і Д. Возносименко специфіку формування валеологічної компетентності вивчали у процесі підготовки майбутніх вчителів математики.

В. Єлізаров з'ясував, що «наукові напрацювання в напрямі формування в майбутніх учителів валеологічної компетентності майже не передбачають спрямованості на забезпечення духовного розвитку студентів і розглядаються як дещо розмежовані процеси (Yelizarov, 2012).

С. Лунячек вивчав питання особливостей формування компетентності педагогічних працівників при роботі з освітніми вебсайтами (Luniachek, 2023).

Наше дослідження було спрямоване на визначення особливостей та напрямів формування валеологічної компетенції майбутніх вчителів біології, зокрема, спрямоване на їх соціальний та духовний розвиток.

Висновки. У статті зазначається, що майбутні вчителі біології у відповідності зі стандартами підготовки до професійної діяльності на належному рівні оволодівають теоретичними основами досліджуваної проблеми. Варто також активізувати та дослідити роль і ефективність виховної роботи зі студентами. Це стосується систематичності та чисельності відповідних заходів поза межами освітнього закладу. Хоча навчальний процес не віддільний від виховного, але більш досконале дослідження організації позааудиторної роботи дасть можливість відбору найбільш сприятливих форм у контексті формування валеологічної компетентності та збереження здоров'я на всіх його рівнях, зокрема, духовному, психічному, що так важливо в умовах сьогодення.

ЛІТЕРАТУРА:

- Бойчук-Товста О. Стан сформованості валеологічної компетенції студентів-медиків. *Освітні обрії*. № 2, 2019. С. 59-63.
- Бондаренко О. Формування валеологічної компетентності студентів педагогічних університетів у процесі професійної підготовки: автореф. дис...канд. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. К, 2008. С. 24.
- Бутенко Н., Спринь О., Мороз Т. Готовність вчителя до роботи в інклюзивних класах. *«Грааль науки» International scientific journal «Grail of Science»*. № 26, 2023. С.390-394.

- Єлізаров В. Валеологічна компетентність основа створення передумови для духовно-морального вищої освіти закладів вдосконалення людини. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. Х., 2012. Вип. № 13, С. 222-226.
- Луньов В. Нейропсихологічні механізми психосоматичних захворювань в умовах війни. *Блог*, 29.12.2023. <https://www.online.ua/neiropsixologicni-mexanizmi-psixosomaticnix-zaxvoriuvan-v-umovax-viini-870449/>.
- Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Біологія 6-9 класи. (програма затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 7.06.2017. №804).
- Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти. Основи здоров'я 6-9 класи. (наказ Міністерства освіти і науки України від 03 серпня 2022 року № 698).
- Осадченко Т. Використання здоров'язберезувальних технологій як педагогічна умова підготовки майбутнього вчителя початкової школи. *Витоки педагогічної майстерності*. Полтава, 2015. С. 229-234.
- Остафійчук Я. Формування валеологічних компетенцій у студентів медичних коледжів у професії фізичного виховання: дис. канд. фіз. вих. Івано-Франківськ, 2014. С. 180.
- Сухомлинський В. Сто порад вчителю. К.: Рад. школа, 1988. С. 5, 304 с.
- Природничі науки. Інтегрований курс. 10-11 клас (авторський колектив під керівництвом Засєкіної Т. М. Затверджено МОН України (наказ №1407 від 23.10.2017)).
- Луначек С. В. Формування компетентності педагогічних працівників щодо роботи з освітніми вебсайтами. *Теорія та методика навчання та виховання*. 2023. No 54. С. 85-98.

REFERENCES:

- Boichuk-Tovsta, O. (2019) Stan sformovanosti valeolohichnoi kompetentsii studentiv-medykiv. [The state of formation of valeological competence of medical students]. *Osvitni obrii*. № 2. 59-63. [in Ukrainian].
- Bondarenko, O. (2008) Formuvannia valeolohichnoi kompetentnosti studentiv pedahohichnykh universytetiv u protsesi profesiinoi pidhotovky: avtoref. dys. ...kand. ped. nauk: 13.00.04 – teoriia i metodyka profesiinoi osvity. [Formation of valeological competence of students of pedagogical universities in the process of professional training]. К. [in Ukrainian].
- Butenko, N., Spryn, O., & Moroz, T. (2023) Hotovnist vchytelia do roboty v inkluzyvnykh klasakh. [The readiness of the teacher to work in inclusive classes]. *«Hraal nauky» International scientific journal «Grail of Science»*. № 26. 390-394. [in Ukrainian].
- Yelizarov, V. (2012) Valeolohichna kompetentnist osnova stvorennia peredumovy dlia dukhovno-moralnoho vyshchoi osvity zakladiv vdoskonalennia liudyny. [Valeological competence is the basis for creating a prerequisite for spiritual and moral higher education institutions of human improvement]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina*. Kharkiv. Vyp. № 13. 22-226. [in Ukrainian].
- Lunov, V. (2023) Neiropsykhologichni mekhanizmy psykhosomatychnykh zakhvoriuvan v umovakh viiny. [Neuropsychological mechanisms of psychosomatic diseases in conditions of war]. <https://www.online.ua/neiropsixologicni-mexanizmi-psixosomaticnix-zaxvoriuvan-v-umovax-viini-870449/>. [in Ukrainian].
- Navchalna prohrama dlia zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv. Biolohiia 6-9 klasy. (2017) (prohrama zatverdzhena nakazom Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 7.06.2017. №804). [Curriculum for general educational institutions]. [in Ukrainian].
- Navchalna prohrama dlia zakladiv zahalnoi serednoi osvity. Osnovy zdorovia 6-9 klasy. (2022) (nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 03 serpnia 2022 roku №698) [Curriculum for institutions of general secondary education]. [in Ukrainian].
- Osadchenko, T. (2015) Vykorystannia zdoroviazberezhvalnykh tekhnolohii yak pedahohichna umova pidhotovky maibutnoho vchytelia pochatkovoї shkoly [The use of health-saving

technologies as a pedagogical condition for training future primary school teachers]. *Vytoky pedahohichnoi maisternosti*. Poltava. 229-234. [in Ukrainian].

Ostafiichuk, Ya. (2014) Formuvannia valeolohichnykh kompetentsii u studentiv medychnykh koledzhiv u profesii fizychnoho vykhovannia. [Formation of valeological competences among students of medical colleges in the profession of physical education]: dys. ... kand. fiz. vykh. Ivano-Frankivsk. 180 [in Ukrainian].

Sukhomlynskyi, V. (1988) Sto porad vchytelyvi. [One hundred tips for the teacher]. [in Ukrainian].

Zaziekina, T. M. (Ed.) (2017) Pryrodnychi nauky. Intehrovanyi kurs. 10-11 klas 9 [Natural Sciences. Integrated course]. Zatverdzheno MON Ukrainy (nakaz №1407 vid 23.10.2017r.) [in Ukrainian].

Luniachek, C. B. (2023) Formuvannia kompetentnosti pedahohichnykh pratsivnykiv shchodo roboty z osvithnimy vebseitamy. [Formation of the pedagogical staff competence in working with educational websites]. *Teoriia ta metodyka navchannia ta vykhovannia*. No 54. S. 85-98. [in Ukrainian].

Інформація про авторів:

Information about the authors:

<p>Бутенко Наталія Іванівна: ORCID: 0000-0003-3039 -0946, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки, психології й освітнього менеджменту, Херсонський державний університет, м. Херсон, вул. Університетська, 27, Україна, 73000 e-mail: butenkoni@online.ua</p>	<p>Butenko Natalia Ivanivna: ORCID: 0000-0003-3039-0946 Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Pedagogy, Psychology and Educational Management, Kherson State University, Kherson, st. University, 27, Ukraine, 73000 e-mail butenkoni@online.ua</p>
<p>Спринь Олександр Борисович: ORCID: 0000-0002-7262-9030 кандидат біологічних наук, доцент, доцент кафедри біології людини та імунології, Херсонський державний університет, м. Херсон, вул. Університетська, 27, Україна, 73000 e-mail: aleksandrsprun@gmail.com</p>	<p>Spryn Oleksandr Borysovych: ORCID: 0000-0002-7262-9030 Candidate of Biological Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Human Biology and Immunology, Kherson State University, Kherson, st. Universitetskaya, 27, Україна, 73000 e-mail aleksandrsprun@gmail.com</p>
<p>Мороз Тетяна Семенівна: ORCID: 0009-0007-7991-0777, викладач, Херсонський академічний ліцей імені О. В. Мішукова Херсонської міської ради при Херсонському державному університеті, м. Херсон, Університетська, 27, 27, Україна, 73000 e-mail: tatuana31sh@gmail.com</p>	<p>Moroz Tatyana Semenivna: ORCID: 0009-0007-7991-0777 Teacher, O.V. Mishukov Kherson Academic Lyceum of the Kherson City Council at Kherson State University, Kherson, st. Universitetskaya, 27, Україна, 73000 e-mail tatuana31sh@gmail.com</p>

Цитуйте цю статтю як: Бутенко Н. І., Спринь О. Б., Мороз Т. С. Формування валеологічної компетентності майбутніх вчителів біології. *Теорія та методика навчання та виховання*. 2024. № 56. С. 37-50.

DOI: [https://doi.org/ 10.34142/23128046.2024.56.03](https://doi.org/10.34142/23128046.2024.56.03)

Дата надходження статті до редакції: 20.03.2024

Стаття прийнята до друку: 01.04.2024